

Интервју: Педи Ешдаун, високи представник за БиХ: “Притисцима БиХ неће добити нови устав”

Мислим да је Дејтонски споразум био један изванредан споразум. БиХ је данас призната као најуспјешнија мировна мисија великих размјера у свијету. Овако Педи Ешдаун, високи представник за БиХ, оцјењује стање у Босни и Херцеговини десет година од потписивања Дејтонског мировног споразума.

“Питање је зашто је Дејтон био тако успјешан? Ту су два битна елемента; као прво, тај споразум је био довољно јак да сачува мир, док је с друге стране, у исто вријеме био флексибилан, те омогућио спровођење неопходних реформи полиције, одбране итд.”, каже Ешдаун.

По њему, БиХ је протеклих десет година направила огроман напредак, посебно у посљедње три од када је он дошао на функцију високог представника.

“Биле су то тешке реформе, посебно тешке за РС. Желим да одам признање лидерима РС који су омогућили реформу полиције. Сљедећа фаза за БиХ почиње данас, а ту су два битна елемента ове фазе; као прво, БиХ морамо учинити далеко ефикаснијом, како би служила својим грађанима, а као друго треба да видимо прогресивно повлачење међународне заједнице”, истиче Ешдаун.

НН: Да ли ће Вашингтон бити нови Дејтон, односно да ли ће БиХ добити нови устав? Како видите Босну и Херцеговину послије Вашингтона?

ЕШДАУН: Не, Вашингтон неће бити нови Дејтон. БиХ у Вашингтону неће добити нови устав. Овог пута ће писање устава БиХ бити

дуг процес, трајаће неко вријеме. Али, оно због чега је битан Вашингтон јесте да босанскохерцеговачки политичари схвате да је то следећи задатак, да је то следећи приоритет. Као друго, морају да схвате да то треба да ураде они сами, а не међународна заједница. Као треће, треба да схвате да је ту неопходан консензус. И као четврто, морају да схвате да тај процес мора да почне сада, иако ће највећи дио процеса морати да сачека након избора 2006. Вашингтон је важан јер започиње процес.

НН: БиХ ће до краја године започети преговоре о Споразуму о стабилизацији и придруживању. Колики је то помак за БиХ?

ЕШДАУН: То је огроман корак за БиХ. Мислим да је то најбитнија прекретница коју је БиХ прешла десет година после Дејтона. Дакле, то је најважнији моменат након Дејтона. Многи су мислили да не можемо доћи до овога, али ја желим да одам признање свима онима који су омогућили да спроведемо реформе које су довеле до овога. Дакле, све се мијења. Од данас, будућност ће бити другачија. БиХ има сигурну будућност, биће више помоћи ЕУ, биће далеко више страних инвестиција, моћи ће се планирати и безвизни режим. Дакле, БиХ је завршила прву фазу, а данас улази у нову фазу, фазу европске интеграције.

НН: Да ли ће босанскохерцеговачки лидери постићи споразум о уставним промјенама у Вашингтону? Какав исход преговора очекујете?

ЕШДАУН: То је можда боље да питате босанскохерцеговачке политичаре, јер то није нешто што може учинити међународна заједница, то није нешто што ће један народ наметнути другом, или што ће два наметнути трећем, то мора бити урађено консензусом. Дакле, то мора бити обављено. Босна и Херцеговина тако пуно троши на власт, а тако мало на свој народ. Зашто имате слабу здравствену заштиту, лоше болнице, неплаћене докторе, лоше пензије, лошу социјалну помоћ? Око 70 одсто новца пореских обвезника се троши на власт и администрацију, а свега 30 одсто на народ. Дакле, то је нешто што се мора

обавити. Мора се обавити споразумно, али опет понављам, свакако мора бити обављено. Садашњи устав народ БиХ чини све сиромашнијим, без перспективе за просперитет.

НН: Лидерима из РС није прихватљива идеја о једном предсједнику и једној влади, за разлику од политичара из ФБиХ. Како помирити супротстављене ставове?

ЕШДАУН: На њима је да сами одлуче. То је нешто што не може учинити међународна заједница, то је нешто што високи представник не може да наметне. Ми хоћемо помоћи, омогућићемо то, даћемо новац, али на крају крајева – то је њихов споразум.

НН: Како коментаришете тврдње да ће босанскохерцеговачки политичари у Вашингтону само ставити свој потпис на већ написани нови устав БиХ? Да ли ће на босанскохерцеговачке политичаре бити извршен притисак да усвоје нови устав БиХ?

ЕШДАУН: Не, мислим да притисак ту не помаже. Првенствено мислим да је то нешто што мора бити обављено споразумно. Да будем јаснији, британски, њемачки и амерички порески обвезници дају свој новац у БиХ. И како да објасним британским пореским обвезницима, мојим пореским обвезницима, да новац бацају у црну рупу, новац који се не користи да би се помогло народу, већ да се плате политичари. Дакле, све док свој систем не учините далеко ефикаснијим, нећете моћи да наставите тако што ће наши порески обвезници плаћати ваше политичаре. Да ли је то притисак? Не, ја бих прије рекао да је то реалност, права политика, стварни живот. Не можете очекивати да ће западни порески обвезници финансирати БиХ, ако БиХ не буде тај новац користила ефикасно, трошећи га на сиромашни народ, а не на већ прилично богате политичаре.

НН: Како видите Босну и Херцеговину након Вашег одласка, ко ће Вас замијенити и да ли сте задовољни спроведеним реформама за вријеме Вашег мандата?

ЕШДАУН: Никада нисам задовољан. Увијек желим да урадим више, брже, боље. Али, када сам прије три и по године дошао овдје

поставио сам себи задатак да БиХ ставим на пут ка државности, те да је поставим на пут ка Европи. БиХ је данас на капији Европе, а себи сам поставио још један задатак а то је да је што више приближим тачки гдје високи представник неће бити потребан. Ако се напредак настави, функција високог представника након избора следеће године неће више бити потребна. Дакле, с те стране гледано ја сам задовољан. Како видим БиХ? Видим је на путу ка Европи и НАТО. Најгори дио пута је сада иза БиХ.

НН: Која је Ваша порука грађанима БиХ?

ЕШДАУН: Дакле, одвојите мало времена за славље јер ипак се ради о успјеху, али брзо се вратите на посао јер задатак који је пред нама, путовање које је пред нама, заиста је дуго. Дакле, неће бити безвизног режима, неће бити страних инвестиција ако се на том путу не убрза. Желим још да кажем да нити једна држава није ушла у ЕУ без споразума опозиције и власти. Уколико босанскохерцеговачки политичари нису спремни да покажу државничке вјештине, да створе заједнички фронт на путу ка Европи, онда ће шансе за успјех бити ограничене, а шансе за брзи успјех потпуно нестати. Сви морају да раде заједно на европској агенди како би БиХ што прије дошла до Европе.

Потпис неће ухапсити Караџића и Младића

НН: У Вашингтону ће политички и вјерски лидери потписати изјаву којом се обавезују да ће обезбиједити пуну сарадњу с Хашким трибуналом. Колико ће то допринијети хапшењу Радована Караџића и Ратка Младића?

Педи ЕШДАУН: Можда ће помоћи на неки свој начин, али мислим да је веома битна. Ако су политичари из РС спремни да још једном изразе своју спремност да њих двојицу изведу пред лице правде, то ће побољшати политичку климу која ће омогућити да буду ухаћени. Ако ме питате да ли ће та изјава значити њихово хапшење, онда је одговор не, али ако ме питате да ли ће помоћи

у кампањи да буду ухваћени, онда свакако да.